

Фоменко І.О.

аспірант

кафедри педагогіки та управління навчальними закладами (інститут педагогіки,
психології та інклюзивної освіти),
РВНЗ «Кримський гуманітарний університет», м.Ялта

ПРОФЕСІЙНІ УМІННЯ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У межах дисертаційного дослідження щодо питання формування професійних умінь студентів-філологів в процесі проектної діяльності ми спиратимемося на дослідження Н. В. Кузьміної [1, с.56]. Характеризуючи структуру педагогічної діяльності, вчений виділяє п'ять груп професійних умінь:

- гностичні – група умінь, пов'язаних зі сферою управління і знання педагога: знання свого предмета, засобів педагогічної комунікації, психологічних особливостей особистості студента тощо;

- проектувальні та конструктивні – професійні можливості, що визначають процеси планування та проектування різних видів педагогічної та навчальної діяльності;

- комунікативні – уміння, що характеризують специфіку взаємовідношення, що дозволяє встановлювати та розвивати стосунки зі всіма учасниками проектної діяльності сприятливий соціально-психологічний клімат в колективі;

- організаторські уміння характеризують здатність організовувати колектив та діяльність з досягненням сформульованої мети [1, с. 80].

У процесі підготовки до проектної діяльності (на етапах прогнозування, проектування, реалізації, презентації) формуються *гностичні уміння*, пов'язані із засвоєнням інформації: користуватися навчальною, науковою літературою при розробці проекту; формулювати мету індивідуальної та групової роботи з інтегрованих питань навчальних дисциплін і визначати способи їх досягнення; виділяти в інформації головне, логічну структуру матеріалу, систематизувати наявний матеріал, складати з нього відповідно окресленій меті різні тексти (письмові та усні); порівнювати, доходити висновків, висловлювати особисту думку та ставлення до фактів, подій, явищ; складати тези власного висловлювання тощо.

Формування *комунікативних умінь* в проектній діяльності відбувається в процесі спілкування, що передбачає підтримку контактів, комунікації членів проектної групи, спілкування з викладачем, консультантами на всіх етапах роботи над проектом. В основі цих умінь – система внутрішніх засобів, необхідних для побудови ефективної взаємодії. У складі комунікативних умінь виділяють три складові: уміння передавати інформацію в процесі спілкування, уміння встановлювати позитивні контакти, впливати на партнера, уміння розуміти інших та перцептивні уміння [3, с.47].

3 проектувальними та комунікативними уміннями тісно пов'язані

організаторські уміння. Вони виявляються на всіх етапах проектної діяльності в організації одержання інформації, індивідуальної діяльності кожного учасника проекту, а також діяльності та спілкування членів групи у процесі роботи над проектом. Організаторські уміння – це уміння та навички управління та самоуправління: раціонально організовувати індивідуальну, парну, групову діяльність; розподіляти функції та ролі у відповідності з вимогами спільної діяльності, обсяг матеріалу, час виконання індивідуальних частин проекту та діяльності в цілому; здійснювати контроль та самоконтроль; корегувати власні дії та дії членів проектної групи, досягаючи мети проектної діяльності тощо; організовувати допомогу та взаємодопомогу у процесі роботи над проектом.

Зважаючи на мету та задачі дослідження неможливо говорити про достатній рівень сформованості конструктивних умінь у процесі навчання у ВНЗ, особливо на молодших курсах. Ця група умінь містить у собі потенційні можливості і виявляється безпосередньо у практичній діяльності майбутнього учителя-філолога. Студенти перших-третьох курсів не мають достатніх глибоких психолого-педагогічних знань, і, на цьому етапі навчання ще не повністю реалізується одне з найважливіших умов формування професійно-педагогічного умінь – єдність теорії та практики. Зважаючи на зауваження, у будь-якому разі конструктивні уміння є необхідними у здійсненні проектної діяльності.

Відокремлені професійно-педагогічні уміння розглядаються при підготовці студентів-філологів як інтегральна сукупність, оскільки в умовах проектної діяльності відбувається не тільки формування однієї певної групи умінь, а на основі принципу інтеграції підкреслюємо їх взаємообумовленість, взаємовплив, взаємозбагачення. Тобто великою перевагою проектної діяльності є специфічні для проектної діяльності уміння, які набувають студенти-філологи, а саме: планувати свою роботу, попередньо прораховуючи можливі результати; використовувати багато джерел інформації; самостійно збирати і накопичувати матеріал; аналізувати, співставляти факти, аргументувати свою думку; приймати рішення; установлювати соціальні контакти (розподіляти обов'язки, взаємодіяти один з одним); створювати „кінцевий продукт” – матеріальний носій проектної діяльності (довідь, реферат, фільм, календар, журнал, проспект, сценарій); підготувати цикл занять з тем, які зацікавили б учнів середніх класів; представляти створене перед аудиторією; оцінювати себе та інших [3,с.129].

Все це врешті-решт забезпечує досягнення узгодження, урівноваженості, єдиної професійної спрямованості та взаємного підсилення компонентів освіти.

Кожне педагогічне уміння може розглядатися певна сукупність інтелектуальних та практичних дій, спрямованих та взаємопов'язаних, що виконуються в певній послідовності. І хоча зміст кожного умінь є відносно стійким, на практиці під час виконання проекту кожна дія матиме творчий характер, що пояснюється конкретними умовами та творчим характером проектної діяльності.

У проектній роботі варто враховувати характерні особливості умінь як процесу (за Л. Б. Ітельсоном): завчасне здійснення дій (осмислення, мета), єдність інтелектуальних, перцептивних та практичних дій; нестереотипне, творче застосування знань; узагальненість (перенесення на інші умови) [2, с.150].

Реалізація проектної діяльності на практиці призводить до зміни позиції

майбутнього учителя. З носія готових знань він перетворюється на організатора пізнавальної, дослідницької діяльності своїх учнів. Змінюється і психологічний клімат у колективі, оскільки викладач переорієнтовує свою навчально-виховну роботу і роботу учнів на різні види самостійної діяльності учнів, на пріоритет діяльності дослідницького, пошукового, творчого характеру [4, с. 40]. Проектна діяльність на заняттях у ВНЗ передбачає, що студенти готові як до об'ємних висловлювань (повідомлень), так і до коротких фраз діалогічної, а частіше полілогічної форми. Цілі серії мовних і мовленнєвих ситуацій лежать в основі побудови завдань на формування проектних умінь та навичок студентів.

Література:

1. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя. – М.: АПН, 1990. – 149 с.
2. Ительсон Л.Б. Лекции по современным проблемам психологии обучения. – Владимир, 1972. – 264 с.
3. Колесникова И.А., Горчакова-Сибирская М.П. Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений. – М., 2005. – 288 с.
4. Матяш Н. В. Проектный метод обучения в системе технологического образования // Педагогика. – 2000. – № 4. – С. 38-43.